

גמר קנינת ולובשים בנדים אחרים אך לא לבנים ומדליקין נרות ומחזירין לבהמ"ד לסול התינוק ואחר המילה אומר איוב וירמיה ומושטין בנדי שבת אשר לבשו ואם יש אבל ב"ם בעיר הולך לבהמ"ד לתפילת ערבית ושחרית עד גמר קנינת :

ערה וכשחל ס' באב באחד בשבת א"א
צדקתך צדק בשבת במנחה וקודם המנחה מעלה על שולחנו בשר ויין כסעודה שלמה בשעתו ולאחר המנחה הנהיגו מי שחפץ לאכול שיאכל בצים או פירות ושותין מים וזה סעודת מפקת :

רעו גם נהגו שלא לברך בוימון בסעודה המפקת אלא כל אחד מברך לעצמו

ואינו מיסב עם אחרים אלא ברך יושב וכמוצאי שבת מברך בתפילה ואומר חצי קריש ומברך בורא מאורי האש ויושב דארץ וקורא איכה ומברך ואין אומרין ויהי נעם ואומר ואתה קדוש וכו' וקדיש יתום וא"א ויתן לך ולמחר אומרים אא"א וקורא ג' בתורה והשלישי קורא מספיר ואומר חצי קריש ואח"כ מספיר ההברכות עד מגן דוד ומחזיר ס"ת למקומה ויושב ואומר קנינת ואשרי וכו' לציון ומדלג ואני זאת בריתי וקדיש שלם ואומר איוב וירמיה וקדיש שלם למנחה אין אומרים תחינה ואומר עננו ונחם ואם הוא ליל א' מברך על הכוס בלא גר ובשמים :

רעו כמ' באב ציוה מהר"ם לאמר על סת צדוק הדין וקדיש ומותר במ' באב לרחוץ הידים כשעומד ממימתו וכשיצא מבית הכסא לאתרו כדרכו בלא שינוי וכן ביהכ"ס :

רעה מילה ביוה"כ מלין בין יוצר למיסף אתר קריאת התורה בעוד שיושבין ומזכירין הגשמות ואחר המילה אומר אשרי גו' ומחזיר הס"ת למקומה ואומר חצי קריש ומוסף אבל אם הוא במקום שצריכין לצאת מביהכ"ס מלין אותו אחר חזרת ס"ת למקומה וחוזרין ואומר קריש ומוסף :

רעט חולה שיש בו סכנה כגון חפא אתר איבר

ער הכל חייבין בקריאת מגילה גם נשים ואפילו קמן שלא הגיע לחנוך רק שידע להבין ולשאל צריך לשמוע מקרא מגילה אב"י העור"י ולאחר גמר תפילה בלילה אומר קריש שלם ומברך מג"ח וקורא ופושטה כאיגרת וכשיגמור חזור וכורכה כולה ומברך ואומר האל הרב כו' אשר הניא וכו' סדר קדושה וקדיש ובמוצאי שבת אומר ויהי נועם כו' ומברך על הפוס ואומר ויתן לך וכו' ולמחרתו אומר חצי קריש ס"ת וא"א אא"א ולאחר ספר תורה אומר חצי קריש וגוללה ומחזירה ומברך מג"ח והאל הרב בסיומא ואשרי וסדר קדושה וקריש שלם למנחה אין בו תהנה וכן למחרתו :

רעא ר"ח אב שחל להיות בע"ש נהגו פה ברוטענבערג לרחוץ במרחץ בו כיום מפני כבוד השבת וכן בשבת מחליפין בנדיהם וכיום ו' ח' באב אין בו רחיצה אבל רוחצין את הראש סמוך להכנסת כלה ואין מחליפין בנדיהם באותה שבת כ"א כתובת לברה ואותה שבת שהוא מ' באב אסור בתשמיש המטה ור"ח אב שחל להיות בשבת מפטירין השמים כמאי :

רעב שבת שחל מ' באב להיות בתוכה דהיינו כל השבוע אחר השבת אסור לספר ולכבס ואפילו להניח עד אחר מ' באב ולקטנים רוחצים את הראש ומכבסין את סמרטוטין שלהם שקורין וי"ג ל"ן אחד אחד ולא הרבה ביחד ונהגו שלא לתקן בנדים חרשים או לארונג בנדי מר"ח אב עד לאחר התענית ורווקא ישראל בעצמו כידים אבל אומר לגוי ועושה ועל כל זה ממעטין לעשות כן ככל יכולתם :

רעג גם נהגו שלא לעשות מלאכה במ' באב וגם לא להניח גוי לעשות מלאכתו אבל אם כבר התנה עם הגוי לעשות מלאכתו בקבלנות מותר אך שיתקן הגוי המלאכה בתוך ביתו או בשדה ולא בבית היהודי :

רעד ואם יש תינוק לסול במ' באב הולכין אבי הכן ובעל ברית והמוהל אתר

ספר הפרנס

ואומרים לגויה להרחיץ הולד בשבת וכשהן בעצמן צריכות להרחיץ הולד בשבת או רוחצין אותו ערום כלי לבוש בגד סדון כרוך סביביו כי שרית הבגד זהו כיבוסו וכ"ל לחומרא בעלמא אך היתר נמור הוא לעשות כל צרכו כדרכו והמחמיר שלא יגרע כחו של הולד או של האם בכלום הבא עליו ברכה :

רפה וכן ראה תינוק שנפל דים מביא מצודה ופורשה ומעלהו ננעל הדלת לפני התינוק בשבת שובר את הדלת ומוציאו שמא יבעת התינוק וימות ומותר לכבות הדליקה להציל נפש שיראו פן ישרוף שם ואם נפלה מפולת וספק נפש שם או לא מפקחין עליו את הגל אם מצאו חי אעפ"י שאי אפשר שיכריאו מוציאין אותו להחי שעה :

רפז קמן הנימול בשבת נהגו להרחיצו בחמין קודם המילה ואומר דגוי בע"ש להחם חמין שיהיו מוכנים בכל עת וכן מרחיצין אותו לאחר המילה אם נשפכו החמין או נתפורז הסמנים לאחר המילה עושין אחרים בשבת ואפילו ישראל עצמו בידים :

רפז ואם חל שדישי למילה בשבת מרחיצין אותו אפילו בחמין שהחמיו ע"י ישראל בשבת וכש"כ ע"י גוי אבל נהגו בע"ש דומר דגוי להחם החמין שיהיו מווננים למחר בשבת בכל עת והגויה רוחצתו בשבת וישראלית יושבת על גבה ואם אין שם גויה ישראלית רוחצתו :

רפח קמן הנולד בחול בין השמשות ספק יום ספק לילה מונין מהלילה ונימול לחשיעו ספק שמיני ואם נולד בע"ש אחר תפילת ערבית ועדיין הוא יום שלא נראו הכוכבים מולין אותו בע"ש ואין מהללין עליו את השבת אעפ"י ששעשו לילה בתפילה בשם סהר"ם :

רפט ואם נולד בע"ש בין השמשות ספק יום ספק לילה אינו דוחה את השבת ונימול באחד בשבת שהוא עשירי וכן נמי מילה אינה דוחה את יום הראשון של יו"ם מספק אבל דוחה יום שני של יו"ם מלבד יום שני של ראש השנה

אמר צריך ואחד אומר אינו צריך כגון מכה שע"ג היר או ע"ג הנרג או מכה שבהלל הגוף מן השפה ולפנים בין כפיו בין כמיעו בין בכבד בין בחול ומכת חרב בכל מקום שהוא או נשיכת כדב שומה או אחד מוחלי עפר ואפילו ספק אם הם מיתים אם לא על אחד מכל אילו והרומין להן מחללין את השבת :

רפז ועושה דהן כל צרכי רפואה להצילו וכש"כ שיאמר לגוי דך ועשה ואמר לאחר הדבר עד שישאלו לגדולים אם הוא מותר אך ע"י חכמים ונבונים ובקאים יעשו שנאמר וחי בהם ולא שימות בהם :

רפא וחולה שאין בו סכנה אומר לגוי ועושה וכן כוחל את עיניו מן הגוי בשבת אעפ"י שיודע שאין בו סכנה וכן אם היה באצבעו או מפל חבורה בראשו או במקום אחר בשבת והיא מוציאה דם מותר לומר לגוי לעשות עליה רמיה שקורין פלאשמי"ר בלע"ז המתקנות מן אנזי פישתן ולובן ביצה או [שאר] [מן] משיחות של חבורות :

רפב ומותר לחוש על דבר עין הרע בשבת וגם למרוד התגורר למי שחש בראשו בשבת ומיחם אדם אלונתת וכל דבר הנימל ומנחו ע"ג כריסו בשבת אכ"י העור"י :

רפג יולדת שכורעת לילד הרי היא בסכנת נפשות ומשיתחיל הרם להיות שותת עד שתלד וכן לאחר שתלד ג' ימים מחללין עליה את השבת ועושין לה כל צרכה בין שאמרה צריכה אני או איני צריכה ומג' ועד ז' אם אמרה צריכה אני מחללין ומשם ועד ל' אין עושין לה מלאכה אלא ע"י גוי ובשעת חבדיה מדליקין לה את הנר ואפילו אם היא סומא מפני שדעתה מתישב עליה בזה :

רפד ומרחיצין את הולד בשבת ביום שנולד בו לאחר שחתכו מיבורו ואפילו בחמין שהורמו בו ביום ויש חסידות שבכל יבולתם מקדימין ופומנין חמין של מים בע"ש

ספר הפרנס

כא

השנה שאינו רוחה שהם קרושה אתה ואם נולד ברביעי בשבת ספק יום ספק לילה וספק שמיני שלו יהי ברביעי שהוא ערב ר"ה נימול באחד בשבת שהוא ספק שנים עשר שלו ואם נולד בן ו' או בן ו' חדשים אעפ"י שהוא קמן ביותר אם הוא נראה בריא מלין אותו בח' שלו ואפילו בשבת ואין דוחין אותו כלל ואפילו אינו בר קיימא הרי הוא כמתוך בשר בעלמא :

רצד והאב מחויב לפדות את בנו ולא האשה ואם מת האב קודם שפדה את הבן הוא פודה א"ע כשגדיל ופודין דווקא בכור לאשה אעפ"י שאין בכור לאיש בני כפסד רחם תליא :

רצה אם ילדה שני זכרים ביחד תאמץ צדק לפדות אחד מהם ואם מת אחד מתוך שלושים השני פסור מפריון ואם ילדה תאמץ א' זכר ואחת נקבה פסור מפריון ואם נולדו סימני טריפה בכור תוך ל' פסור מלפדותו דהרי הוא כמת :

רצו ב שהיתה חזרתו שלא בקרושה וליתרו בקרושה מחויב לפדותו ושיעורא חמש סלעים שיער רבי אב"י העור"י שהם חמשה דינרים קלוני"ש שהם מ"י דינרים הלי"ש ומעט יותר ומחר"ם אמר לקחת כ"ה דינרים הלי"ש לרוחא דמילתא וברקח"ה כתב שהם ק' פשושים שמשקל של מ"ד פשושים וקוק במשקל קלוניא :

רצו ובכל דבר פודין הן של כסף או שוה כסף לבר מקרקעות ושטרות ועבדים והיו סדר פדיון הבן יש נהגים להשיב הגער הילד הוכר בחזקו של כהן מתחילה קודם הברכה ויש שאין נוהגין כן אלא כל מקום שהילד שם אבי הבן אמר לכהן בני פלוני הבכור אשר ילדה לי אשתו הרי הוא שלך בני בבורי הוא ולאחר מכן ואמר אבי הגבול רם בא"י אמ"ה אקבוצ על פדיון הבן ותורו ומברך כרוך אתה ה' אמ"ה שהחיינו וקיסנו והגיענו לזמן הזה ואח"כ נוטל אבי הבן הכסף או שוה ה' סלעים כסף לכל הפחות ונתן ליד הכהן והוא וא"ל הא לך בזה שוה ה' סלעים כסף הללו בפדיון בני פלוני הבכור אשר נתתי לך והכהן לוקח הכסף והרשות בידו להחזיר כרצונו באין אונס כל הוא שלו :

רצח נהגו לעשות סעודה לפרנסו סילוח ודא

השנה שאינו רוחה שהם קרושה אתה ואם נולד ברביעי בשבת ספק יום ספק לילה וספק שמיני שלו יהי ברביעי שהוא ערב ר"ה נימול באחד בשבת שהוא ספק שנים עשר שלו ואם נולד בן ו' או בן ו' חדשים אעפ"י שהוא קמן ביותר אם הוא נראה בריא מלין אותו בח' שלו ואפילו בשבת ואין דוחין אותו כלל ואפילו אינו בר קיימא הרי הוא כמתוך בשר בעלמא :

רצ קטן שהוא חולה אין מזהלין אותו עד שיבריא חלצתו חמה [נותנין לו כל שבעה להברותו] ואח"כ מלין אותו אבל אם בואבין דו עיניו או ביוצא בזה שהוא חלש מיד שנתרפא מלין אותו מיד וצריך ליהדר ברברים אילו הרבה מאד מפני סכנות נפשיות :

רצא אם נאבד הסכין או נפגם מותר לומר לגוי לתקנו או להביא אחד דרך סבוי או כרמלית ולא דרך ר"ה כי לא התירו אמירה לגוי לעשות מלאכה אלא ברברים שאפילו לישראל אין בו איסור כ"א מברבי סופרים ודווקא לענין מילה התירו לפי שהיא עצמה רוחה שבת אבל סצה אחרת כגון ס"ת אסור לומר לגוי להביאה ואם מל בשבת ונשאר ציצין המעכבין את המילה חזור לאחר מכאן בו ביום וחוזק אותם אבל ציצין שאין מעכבין אינו חוזר אלא כל זמן שהוא עמוק במילה :

רצב ב שיש לו שני ערלות או יוצא דופן או אנדרונינוס אינם דוחין את השבת ונימולין באחד בשבת בהשעו שלהן המל את בנו סבך שתיים עד המילה ושהחיינו :

רצג הבהנים וההים פסורין מפריון בכור זכר ישראל שנשא בת כהן או בת לוי אבל ישראלית שילדה בכור זכר [מישראל] ולא ילדה מקודם לכן ולא הפילה דבר שיש בו צורת ולד קודם זה הוכר תחילת לידת האשה או האב חייב לפדותו מן הבהנים ביום ל"א ללידת הוכר ואינו פודה אותו קודם לכן ואם פדאו קודם לכן בנו אינו פרוי וצריך לפדותו

ספר הפרנס

שכל התורה כולה הולכין אחר הרוב ורוב בהמות אינן חולבות אא"כ יולדות ופסקו בהולד בכור בהמה מטורה לישראל שצריך לומר כפה בכור זה הרי הוא מקודש בקדושת בכור אעפ"י שהוא קדוש מעצמו דמצוה להקדישו כפה משום חביבות המצוה ואם הבכור נעשה בעל מום שראוי לשחוט עזיו כגון נסתמה עינו או נקטעה רגלו או ידו או נפגם אוזנו וכו' צא בהם אינן רשאין לשחוטם אלא עפ"י ג' ישראלים ואפילו אינם מומחים וגם צריך שיהא כהן עמהם בשעה שיתירוהו לישחט מפני חשד ודווקא אם נפל בו מום מאליו או שלא ציוה לעשות אבל הטיל מום בבכור לא שחוטם אותו על אותו מום עד שיפול בו מום אחר והרי הוא כאילו נעצמו עשאו שהוא כגופו אבל במיבתו לא והשוחט את הבכור ואח"כ הראה את מומו מותר בדיעבד :

שג עד ד' יום חייב אדם לטפל בבכור בהמה דקה ובנקה חמשים יום ואם אמר הכהן בתוך הזמן תנהו לי ואני אמפל בו לא יתנגנו לו מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות וכל זמן שלא נולד בו מום צריך לקיימו אבל משנולד בו תוך שנתו יכול לקיימו עד י"ב חודש אבל לאחר שנתו אין רשאין לקיימו אפילו יום אחד ואפילו שעה אחת אבל משום השבת אבידה רשאין לקיימו ל' יום :

דש בכור בעל מום מותר להאכילו לכלבים ואם נשחט ונמצא טריפה אסור למכרו לגוים ולהאכילו לכלבים וצריך קבורה הבשר אבל העור מותר שיאותר בו הכהנים לפיכך כשיפול מום בבכור טוב והגון למכרו לגוים :

שה אסור לישראל לסרס אדם או בהמה חי' ועוף אחד מכל מה ואחד מהור בין בארץ בין בחוץ דארץ וכן אסור לומר לגוי לסרס בהמות שלנו ואם לקחה גוי מעצמו בלא הערמה וסורס מותר ואם הערים ישראל בדבר זה קונסין אותו ומכרין אותו לישראל אחר ואפילו בנו הגדול מותר למכרו ולבנו הקטן אסור [הג"ה וליתן בהמה לגוי לגרדה למתצוה שכר התיר ר"י ב"ח אברתם אעפ"י

היא מעורת מצוה וצריך לברך בבהמ"ו שהשחמה במעונו ואם הבן פודה א"ע יברך על פדיון הבכור ושהחינו ופודה א"ע בה' סלעים כדלעיל :

רצמ ישראל שיש לו חמור נקבה שילדה וזכר בכור חייב לפדותו בש"ה ונתן הש"ה בין זכר בין נקבה לכהן והחמור פדוי ומכרך בא"י אמ"ה אקבו"ץ על פדיון פטר חמור ומכרך שהחיינו ואם נתן פטר חמור לכהן אין הכהן רשאי לקיימו עד שיפרוש ש"ה תחתיו וקודם פדיונו אסור בהנאה ואם אמר לו הכהן הנדה לי ואני אפדנו הרי זה לא יתנגנו לו עד שיפדנו הכהן בפניו והבדלים והלויים חייבין כפריון בכור בהמה מטורה ומפורין מבכור בהמה מטאה :

ש בר שיש יד נוי באמצע פמורה מן הבכורה וכל מה שאלו החובין חלק הגוי תבוה היה בעל מום ה"ז פטור מן הבכורה וצריך לומר לגוי משך בהמה זו ברשותך לקנות אוזן עובדה אם ידו זכר . ואז פטורה מן הבכורה אבל מורי הר"ם פסק למכור אוזן הבהמה עצמה לגוי ואז לא יהא שום ספק איסור והגוי ימשיך בהמה ברשותו ויקנה במשיכה ובמעונו או היהודי מקנה לגוי חצירו או רפת בקר בכסף ונמצא שהוא רשות הגוי וכן מוכ יוותר כי משיכה אין קונה ברשות המקנה לברו אלא במיממא או לרשות הקונה וכשתלד זכר יכול הישראל לסלק מן העכו"ם במעות ואז מותר :

שא הלוקח בהמה מן הגוי ואין ידוע בעדות אם ביכרה אם לאו ואפילו חולבת אם לא שהוולד כרוך אחריה ומניקתו צריכה פדיון ואם הגוי מסיח לפי תומו שילדה כבר פעמים ושלוש אין נאמן ומידע אם ירצה הישראל אין גותן זה הבכור לכהן אלא ימתין עד שיפול בו מום ויאכלנו דהממע"ה מטרה' :

שב אם עבר אדם ושחט הבכור מרס נפרה אסור בהנאה וצריך קבורה ורבי משה בר מיימון ושאר גאונים פסקו שהלוקח בהמה החולבת מן הגוי שחלב פוטרה מן הבכורה

אעפ"י שידוע בנודאי שהגוי יסרסנה עכ"ה]:

שו י"ם הכפורים הרי הוא כשבת לענין עירובי חצירות ושיתופי מבוואות ועירובי החומין צריך לערב וגם עורכין שולחן במפות ומרליקין עליו הנרות כמו בשבת משום דאיקרי שבת שבתון:

שו ג'י הדר במבוי ואינו רוצה להשכיר להם רשותו אף לא בשכר ילך אחר מהם וישכור מקום מן הגוי להניח בה הפצים ונמצא שותפו שלא מדעתו ומותר בכך יוצרך להשכיר רשות מכל בית ובית אשר דר בו שום גוי בכל המבוי או סבעל הבית או מאחד מבני הבית הן עבר הן שפחה אבל אם באו דיורין אחרים בבית וזה יצא מן הבית או צריך להשכיר רשות מאחד מן החדשים הנכנסין:

שה י"ט שחל להיות בערב שבת צריך לערב עירובי תבשילין בעי"ש בחמישי וצריך פת ותבשיל או בשר וביצה עם הפת ושיעורו בכזית ושיעור עירובי החומין מו"ן שתי סעודות ושיעור עירובי חצירות פת שלימה ושיתופי מבוואות כנרנגרות:

שם א"ם התחיל לבשל או לאפות על עירובו ונאבד או נאנס ה"ז גומר כל צרכו ואם שבת ולא עירב קודם יו"ט לא יבשל ולא יתקן מאכל לצורך שבת אך אשר יותיר בלא הערמה יאכל אפילו לכתחילה אבל עבר ואפה יבישל לשבת אין אוסרין עליו אבל אוסרין על המערים והחמירו על מערים יותר מן הסודר שלא השתקע שם עירובי תבשילין אבל מיד אין מצוי אם יעבור היום לא יעבור פעם אחרת:

שי י"א חל יו"ט בה' ובו' צריך לערב ביום ה' ואם שבת ולא עירב ונזכר ביום ה' מניחו בו ביום ומתנה ואומר אם היום חול ולמחר קודש ה"ז עירוב וזהו שרא לנא בדין כו' ואם היום קודש ולמחר חול אז אינו צריך כלום והו' דווקא לב' ימים טובים של גלויות אבל ר"ה דקדושה אחת הן אם שבת לית תקנתא ורבי משה בר מיימין כתב שתנאי זה היה מועיל לדורות:

הראשונים שהיו מקרשין עפ"י הראיה אבל כזה"ו שסומכין על החשבון ומקרשין ואין עושין יו"ט שני כדי להסתלק מן הספק אלא מנהג בעלמא בלבד אין ראוי להתנות ולערב כי אין מועיל ורכינו שלמה פסק בספר הפרנס הלכה למעשה שמועיל:

שיא הרוצה לערב עירובי חצירות יכול לשהף עמו שותפי מבוואות וצריך פת שלימה משלו ומוכה לכולם ע"י בנו ובתו הגדולים שאין סמוכין על שולחן:

שיב לא יערב ברבך שהוא מקפיד לתת ממנו לאכול לאחר מבני השיתוף כגון פשטיר"א ודומה לו אך יוכה להן פת שלימה או חררה שלמה מש"ו או יגבה מכל בית וכית קמה ויעשה ממנו עונה ויברך המוכה כא"ה אמ"ה אקבו"ץ על מצות עירוב ויאמר בדין היא שרא לנא ולכל מאן דמשתתפין עמנא לאפיקי ולעילוי ולמילטולי מבתים לחצירות ומחצירות דבתים ומכית לחצר ומחצר לבית ומחצר לחצר ומכית למבוי וממבוי לחצר ולכל אתר דצריך לן ולכל דמשתתפין עמנא לשבת הבא אבל טוב ונכון לערב בכל ערב שבת שיתופי מבוואות ועירובי חצירות פן יצאו ויכנסו ריוורין חדשים תוך השנה ולא ישימו על לבן להשכיר רשותם:

שיג בעירובי תבשילין יאמר בדין יהא שרא לנא לאפוי ולבשולי לאטמוני ולאדליקו שרנא מיומא טבא לשבתא לנא ולכל רדיורין באתרא הרא:

שיד צריך שיהא העירוב והשיתוף מצוי ומוכן ושלם בין השמשות שיהיו יכולין לאוכלו ואם נאבד מבכו"ץ אין עירובו עירוב אבל משחשיכה ה"ז עירוב ומחר"ם וצ"ל הנהיג בעירנו פה רומענכער"ץ כשהגויים משברין את העירובין הקרות והלחיים שבמבוואות שלא למחות ביד הגויות להביא את החמין שקורין ייל"ף מן התנור לבתים דרך ר"ה וכשהיו מביאין אותן מעצמן או עפ"י קטנים או נשים היה מתירס לאכול:

פעם

שיח מי שאין לו סוכה מתקן סוכה בחוה"מ וכ"ש אם נפלה שחזור ובונה אותה:

שיט אדם יוצא בסוכת חבירו אם היא שאולה לו ואפילו גזולה כגון שנכנס בה שלא ברשות חבירו:

שכ נשים ועבדים וקטנים פטורין מן הסוכה וכל קטן שא"צ לאמו והוא כבר ארבע או כבר המש חייב בסוכה ואין יוהרא במה שיושבות הנשים בסוכה ומברכות דנהי דגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה מ"ם מצווה הוי:

שכא חולה שאין בו סכנה כגון שחש בראשו או חש בעיניו פטורין מן הסוכה אם הוא מצמער וכן משמשיו פטורין מן הסוכה ומותר לפרוס סדין או וילון סביב הסוכה מבפנים בשבת להגן מפני הרוח או מפני החמה ומותר לפורקו בשבת אם מתירא שמא יגנב:

שכב מנהג כשר שאין מביאים נר של חרם עם שמן או שומן בסוכה ואפילו גדולה כשלנו אך מכניסין מנורות של ברזל ונחושות ושאר כלי מתכת ונר שעוה והרומה לו רוק"ח:

שכב מי שאין לו אלא יד אחת נוטל הלולב בידו ואתרוג בזרועו ואם אישר ביד ימינו נוטל הלולב בשמאל שהוא ימין שלו ושולט בשתי ידיו נוטלו בימינו ימין דעלמא:

שכר לא ישחמם היה ועוף ביו"ט אלא א"כ הוי לו עפר תיחוח מוכן מעו"ט ואפר כירה מותר לכסות בו והוא שהוסק מעו"ט אב"י הוסק ביו"ט צריך שיהא רותח וראוי לצלות בו ביצה ואו מותר ואם אין לו עפר מוכן ולא אפר כירה ועבר ושחמם יהפור בדקק אם הוי נעוץ מעו"ט ויכסה משום שמחת יו"ט ואם עבר ושחמם [ואין לו גם דקק נעוץ] לא יכסה דמש עד הערב ולפי הירושלמי פ"א דביצה הל' ב' לו תקנה ומפר המצות אוסר שהוא ררכו ותולדה דרבנן וכן בבכורות פרק הלוקח בהמה: ואווות

שמו פעם אחת שכה מהר"ם ולא הניח עירובי הנבשילין בשמחת תורה שהוי בע"ש

ולא נזכר עד יום השישי בכיח"כ שחרית והקושה ואת בעיניו וחזר על כל צידי צדדים למצוא אמתלאות היתר כי נסתפק מה לעשות רע"י הערמה אסור ומתחילה אסר מה שבשלו ואפו כבר בדיעבד יאכלו סמנו היום ואם יותירו ויתירו לשבת אבל לכתחילה אסור לעשות כן. אה"כ אמר להרבות לבשל באכילת היום בקדירה אחת ולהשים אותה על הכירה או בתנור עד למחרת בשבת ולהדליק הנר אמר להדליק הנר כמרתף או במקום חושן במקום שאין יכולין להשתמש שם בלא נר ואותה הנר ישימו לאחר מכאן עד השולחן לאכול לאורו מאיר שגדלק בדותר או ישימו את הנרות על השולחן ואח"כ יאמרו לשפחה מבעו"ט קודם השבת אין אנו רשאים להדליק נרות לשבת זו ואם השפחה פרגשת ומרלקת אותם קודם שיקבלו עליהם את השבת מותר להשתמש לאורן ועוד שינויי דחיקא מצא עד לכסוף שבשלו ואפו והמטינו את החמין והדליקו כדרךן ושכחתי אנב 'אוניסי איך נעשה:

שמו העושה מלאכה בידים בערכי שבתות ובערבי ימים טובים מן המנחה

ולמעלה דהיינו [משש] (מ"ט) שעות ומחצה ולמעלה וכן בתענית ציבור כגון ב"ט' באב וכן במוצאי שבתות ויו"ט אין רואה סימן ברכה לעולם והני מילי כשעושה מלאכה כדי להשתכר בו אבל מתקן כגדיו לשבת ויו"ט לא ואדרבא מצוה לעשות כן ובמוצ"ש ויו"ט נמי היינו קודם הבדלה אבל לאתר הגדלה נמי לית לן בה:

שיו מי שהתחיל לאכול בבית ונמלך והלך לאכול בבית אחר צריך לחזור ולברך (נורא פרי) אבל מפניה לפנינה בבית אחר לא ושינוי יין מברך המוב והמציב ורבינו שמואל כתב אם ידע שהתרחן משתנה לעילויי' והביאו שתיהן יחד מברך על הרע בורא פה"ג ועד המוב חטוה"מ אבל אם ידע לו שהתרחן גרוע לא יברך אבל רב"י היה מברך על כל חביות וחביות שהי' שותה:

של **מוחן** קמח במועד [לצורך המועד] ואם הותר מותר :

שלא אין מביאין כלים מביה האומן במועד ואם חושש שמא יגנבו מפנין לחצר אחרת ואם אין מאמינו מניחן בבית הסמוך לו ואם שם ג"כ חושש שמא יגנבו מביאין בצינעא אל תוך ביתו וזהו לשון הירושלמי כלום אסרו מלאכה במועד אלא כרי שיהא אוכלין ושותין ויניעין בתורה ואינו אוכלין ושותין ופוחוין לפיכך טרחא יתירה אסור לפי שכלו עצב מן המורח והתירו בדבר האבד או כשאין לו מה יאכל כרי שיהא שמח במועד :

שלב מותר לקבול אחר חובור בערכאות הגנים תוך המועד אפילו אם הם צרכי יחיד וכן מותר לרדן דיני ממונות ומתרים חרמות ואפילו אינו לצורך המועד וכותבין איגרות וכותבין מסמכות וחשבון מותרין לכתוב דיש בהם משום דבר האבד ויש כותבין ע"י שניו אפילו כתבי משכנות ונהגו דהלות בריבית במועד אפילו לכתחילה משום דבר האבד :

שלא בגדי קטנים של פשתן מכבסים במועד אחד אחד אבל לא הרבה ביחד וכן בגד בויה ומי שאין לו אלא חלוק אחד [הג"ה גרסינן בירושלמי שאם היה דבר האבד שאינו מצוי תמיד אחר המועד או שהן מכקשין לצאת ומכריזין בוול או דהקנות להם ביוקר ה"ז יכול להקנות או למכור ונכ"ש לו דהרבות בשמחה יו"ם מן הריח שמרויח וכן כתב רבינו יצחק שהיה נוהג לומר למלוין בריבית בחול המועד שיקחו הריבית של אותה שבוע להוציא ליתרון שמחת יו"ם ס"ה רמז רמ"ה עוד שם שבערב פסח אין לעשות שום מלאכה אחר חצות ואסור לספר ואפילו במקום שנהגו לעשות מלאכה בערב יו"ם עכ"ה] :

שלא רועה ומטב ותנגו ופמם ונחתום הרגדין אצ"ל ישראל אומר להם תנו לי ירק אחד או שור או גזול אחד או כיכר אחד או י' אויוים ביו"ם ובדבר שלא יוכיר סכום מעות ויש מרבותינו אומרים שזהו דווקא בישראל נגד ישראל אחר

שכה ואוונות והרנגולים שאדם מורגל בהם ויודע איזהו כחוש ואיזה שמן מותר ליקח מן ביו"ם לשחוט איזה מהם שירצה ולא חיישינן לברירה כזאת ואפילו לכתחילה מיהו ירא שמים יתן עיניו מהחילה ליטול ולשחוט ולא יברור ויניח אע"ג דאינו מוקצה ולא חשו חכמים למירתא ביו"ם :

שכו אם נאבד מפתח של תיבה או של חדר ביו"ם ויש בהן דבר מאכל הצריך ליו"ם או דבר אחר הצריך לבו כיום ישבור לכתחילה דקחת משם צרכי יו"ם ואם נאבד מפתח או מנעל נשבר במועד מותר לומר לגוי לתקנו במועד ואפילו הוא בעצמו מתקנו במועד בלא שום שינוי :

שכו גוי המביא כתב לישראל ביו"ם או אפילו בשבת מחוץ לתחום מותר לישראל לקבלו ואינו מוקצה ולא מבעיא לישראל אחר אלא אפילו לאותו ישראל שנשתלחו לו מותר לקבלו ולקרואו ויש נוהגים לומר לגוי להניח הכתב לפני היהודי על הארץ או על כלי או בחיקו על בגדיו ומשם יקחנו היהודי ולא יקבלנו מיד הגוי לידו :

שכת המבשל כמה תבשילין ביו"ם ושכח שלא אכל מכולם מותרים הן בלילה הן למחר ביו"ם ואין זה הכנה :

שכח מנערים שנקרעו במועד או לפני המועד ואירעו אונס שלא תיקנו קודם המועד ולא כיוון מלאכתו במועד מותר לתקנם במועד בצנעא בעצמו [אן] יאמר לגוי ועושה ובספר המצוות פסק לאיסור וכן מצאתי בשם רי"ב א' אחרי שיכוד לקנות חרשים והסחמיר הע"ב וישאל אחרים כפי יכולתו ואם לא מותר מפני כבוד יו"ם ומפני כבוד הבריות אב"י העור"י וכן צריך לומר דתקן חביות ולקשרם קודם המועד אם ידוע לו שיהיה לו יין ויניע ומן בציר תוך המועד אבל אם אין ידוע לו קודם לכן וקנה יין או נתנו לו במתנה תוך המועד מותר לומר לגוי לתקנם תוך בית הגוי מטעם צנעא :

ספר הפרנס

אם ורק רק עץ לתוך התנור התייר כל הפת שבתוכן שאין הדיבר אלא להיות היכר שפת שלהן אסורה :

שם אדם שנוהר מפת של גוים מותר לו לאכול עם אדם האוכל פתם בקערה אחת ואין לחוש על מעם הפת :

שם פירות שעושנן גוי או קליית של גוים מותרין מימוני וכן ברמו ס"ג :

שמכ מי שמת והניח אשתו מעוברת אך הפילה לאחר כותו וחולצת או מתייבמת ואם ילדה ויצא הולד חי לאייר עולם ומת מיד פטורה מחליצה ויבום אם ידוע שכלו לו חרשו וגולד פ"ט נמורין אבל אם לא נודע בוודאי אם שהה וחי שלשים יום ה"ז וולד נמור ופוסד נשי אכיו מחליצה ומיבום ואם מת בתוך ל' יום ואפילו כיום ל' בין שמת מחמת הוליו בין שנפל מן הגג או אכלו ארי ה"ז ספק נפל וחולצת ולא מתייבמת ואם ילדה הרבה בנים וכולן מתו בחיי הבעל ולא הניח זרע בשעת מיתתו חולצת ולא מתייבמת אבל אם הניח זרע בין או בת של שלושים אם מאשתו ואת אם מאשתו אחרת פ"ה מחליצה ומיבום ואם ה' לו זרע מסור או עובר ע"ז פטורה מחליצה ומיבום אבל אם יש לו זרע מן השפחה או מן הנכרית אין פוסד אותה וחולצת או מתייבמת :

שמן מצוה נגדול האחים מן האב לייבם או דחלוין ואם לא רצה מחזירין על כל האחין וגדול נדול קודם ואם קטן קודם וחלוין או ייבם ה"ז מותרת :

דשם מי שנוולד שעה אחת קודם שמת אחיו וזקק את אשתו ליבום וצריכה להמתין עד שיגדול ואחין מן האם אינן אחין לענין ייבום וחליצה :

שמה הכונס יבמתו ונרשאה אם רצה להחזירה יחזיר וזמן חליצה כתבתי לעיל רל"ח :

שמו יבמה שאמרה איני חולצת ואיני מתייבמת ואשב עגונה כל ימי ואיני

אתר אבל נגד הגוי אסור ורבותינו שבצרפת התיירו ואפילו לנגד הגוי :

שלה גוי הבא להתנייר אמרינן ליה מה ראת איתתה יודע שישארל כזה"דוויים סחופים ומסורפין ויסורין באין עליהן אם אמר יודע אני ואיני כדאי מקבלין אותו ומודיעין אותו קצת מצות קלות וחמורות וכשם שמודיעין אותו עונשן של מצוות כך מודיעין אותו שכתן קיבל עליו מלין אותו מיד ומאכילין אותו ומשקין אותו עד שמתרפא נתרפא מסבילין אותו וצריך שיהא ג' אנשים שיעמדו בשעת מבילה מכל ועדה הרי הוא כישארל לכל דבריו :

שלו אם אשה היא נשים מושיבות אותה במים עד צוארה ומסוכין לה שני ת"ח ומודיעין לה קצת קלות וחמורות ומגלחין שער ראשם אחד האישי ואחד האשה קודם מבילה :

שלו פסק ר"י דארתן היהודים הדרים בכרכים המוקפין חומה שיש בהן מחיצות נמורות ודלתותים נעולות בלידה דאין צריכין לשכור רשות הגוים ואפילו אם יש הרבה ישראל בבית אחד שרי פלמלל בכל העיר כיון דליכא שני ישראל' בשני בתים דאוסרין וע"ז ומה שכתב בתום ודלתותיה נעולות בלידה לא נהירא למת"ם זצ"ל דאפילו אינן נעולות נמי הוי ליה הכרך כמו חצר של רבים וישראל אחד דר שם ולא פליג בין חצר קמן לגדול בפ' הדר :

שלה אעפ"י שאסרו חכמים פת של גוים יש מקומות שמקלין בדבר לקנות פת מנתחום גוי במקום שאין נחתום ישראל מפני שעת הרחק אבל פת בעלי בתים אין שם שמורה בה להקל שעיקר הגזירה משום חתנות ואם יאכל פת בעלי בתים יבא לסעוד אצלו [ויבא לידי חתנות] :

שלת הדריק גוי את התנור יאפה בו ישראל או שהדריק ישראל יאפה הגוי או שהדריק גוי ובא ישראל ונער את האש מעט הואיל ומשתתף במלאכת הפת ה"ז מותרת ואפילו

ספר הפרנס

בר

ויסור וזקתו מעליו ויכוד לקח אחרי בן אמה או בתה או אחת מקרובותיה :

שגב האשה שמת בעלה והיתה לה חמיה במדה"א אינה חוששת שמא

ילדה חמותה זכר ויש לה יבם במדינה אחרת וה"ה אם היה לו בן במדינה אחרת הרי זו מותרת לזר ואין חוששין שמא מת הבן אבל יצתה חמותה מעוברת הרי זו חוששת ולא הנשא לזר עד שתרע מה היה מעיבור חמותה (שאין) [שמא] נולד לה יבם קמן קודם מיתת הבעל :

שגב כיצד מצוות חליצה היבמה הולכת אחר היבם להתירה למקום שהוא שם

(וכאח) לדינין ויהרו שלא יהיו קרובים זה לזה לא ליבם ולא ליבמה זהם שדושה ומוסיפין עוד ב' שהיו חמשה ושהיו השלשה מישראל ושודרעין להקרות ואותן שנים אפילו הן עמי הארץ וצריכים הדיינים לקבוע מקום מתחילה שישבו שם בשעת חליצה ורבי אב"י העוירי כתב שאביו וצ"ל הנהיג לקבוע מקום מערב ביום שלפני החליצה וצריכין שיכירו שזאת האשה החולצת שהיא אשת המת והיבם שהוא אחיו של המת מאביו ושהוא ג' חדשים מסיתת הבעל ולענין זה די בעדות אשה או קרוב :

שגב צריך יהיו היבם והיבמה גדולים בשעת חליצה היבם בן י"ג שנה ויום אחד

והיבמה בת י"ב שנה ויום אחד ועפ"י החוקה ועפ"י הגבורות ועפ"י השכינות די שלא עפ"י האב :

שנה וצריך לבדוק שהביאו שתי שערות באשה בערה ובאיש בוקן או

בערה ואם בדקו באשה שרדיה שלה שוכבין ומוטין או די זה כי זהו סימן העליון אם אפשר לבא עד שיבא התהותן ובדיקת היבמה די עפ"י נשים ואורכן של שערות כדי לכופף ראשן לעיקרו ויהירו שלא אכלה האשה עדיין קודם החליצה באותו יום ואח"כ יהיו חרם רבנינו גרשם שיהו היבם רשאי לקחת שתי נשים אם הוא נשוי שבמקום מצוה לא החרים ואעפ"י בן לרוחא דמילתא

ואיני ניוזנת משלו אין שומעין לה וכופין אותה לחלוץ או לייבם שהרי הקנו אותה מן השמים לזה ואפילו אם הוא נשוי שמא יה' לו מריבה עם ביתו מפני היבמה :

שמו נתקדשה היבמה לאיש אחר קודם שחלצה כופין הור דגרשה

בגט ויבמה מייבם או חולץ ואם היבם כהן וגרושה אסורה לו חולצת והור שגירשה מן האירוסין [אם] הור ונשאה אחר שחלץ לה יבמה אין מציאין אותה מירו אבל אם גרשה מן הנשואין וחזר ונשאה אחר שחלצה מציאין אותה מירו אבל יבמה שילדה וולד שלא כלו לו חרשיו ומת תוך ל' יום ודינה שתחלוץ מספק אם היא נתקדשה לאחר קודם חליצה חולץ לה יבמה ותשב עם בעלה ואם נתקדשה לכהן שהוא אסור בחלוצה אין היבם חולץ לה דפי שאין אוסרין לכהן אשתו מספק דבריהם אבל אם גרשה הכהן או מת חולצת מיבמה ואח"כ תינשא לאחרים לכתחילה :

שמת האומר זה בני או יש לו בנים ה"ו נאמן ופוסל את אשתו מן

החליצה ומן היבום אבל אם אמר זה אחי או יש לי אחים אינו נאמן כי שמא מכויץ לאוסרה לאחר מותו ואם הוא מוחזק שיש לו אחים ואמר בשעת מיתתו אין לי אחים אין נאמן וכן אם אמר על מי שמוחזק אח ואמר אין זה אחי אינו נאמן :

שמת נאמן עד אחר להעיד ליבמה שמת בעלה ומתייבמה על פיו או שמת

יבמה או שנתן לה בעלה גט והתירה לזר ואפילו עבד או שפחה מסיח לפי תומו אבל היא עצמה אין נאמנת לומר מת ובמי אעפ"י שנאמנת לומר מת בעלי :

שג' ג' חרשים ניוזנת משל בעל מכאן ואילך אינה ניוזנת לא משל בעל ולא משל יבם :

שגא אסור ליבם ליקח קרובת וזקתה עד שייבם זה אחר מן האחין או יחלוץ

ספר הפרנס

אלא מסעינין ליה למיטר חלוץ דה ואח"כ יתנו לך ממון כך וכך ובשביל כך אינה חייבת ליתנם לו ואי לא מצינין להמעותו שבקינן ליה ולא עבדינן דיה כפיה אא"כ הוא סאותן הנמנן שבופין להוציא ואפילו יש לו אשה אין כופין אותו לחלוץ אחרי זאת ראו רבוהינו שבקהילות שהי' הרבר בא לעיגון בנות ישראל ונתקבצו כל הרבנים והגדולים והסכמים והתקינו תקנה בל תימנעו וכתבו וחתמו שהיבם לא יהא רשאי לענג היבמה כי נכסי מלוג שלה אין לפחות לה והנכסים שבאו לה מחמת בעלה קרקעות אי ספרים נחלת אבותיו יסדרו ביניהם בלי היסוב נחלה מבית אב ואם הם סקנתו או אחותו יחלקו לפי ראות עיני חשובי הקהל וכן המטלפלין יש לסדר לפי דעת חכמי הקהל ולא יסו מבריהם ימין ושמאל - ואין לפחות היבמה יותר מדאי וחלוץ [ויפומר] ויפייס ליבמתו בלי איחור וחימין המצוה :

שנים ואם היבמה ארוסה יש לו ליבם לאחרי ג' חדשים חוץ מיום שמת בו הארום ויחלוץ בלי איחור ואין רשאי לשאל שום דבר והיבמה שהיא נשואה יחלוץ לה לאחר ג' חדשים והיא הישבע כמה נכסים יש בידה ולפ"ז יבצעו ביניהם כך קיבלו עליהם בשובר כל הקהילות עפ"י חרם שגזר רבינו דוד בר קלונימוס ואם יפרוד היבם יגדוהו עד שיאמר רוצה אני לעשות כרצון חכמים עכ"ל דשוין התקנה הקדמונית :

שם צריך שיהבוננו שניהם לשם התרת חליצה קודם החליצה ומלטרין אותה ואת היבם לקרות עד שיהיו רגילין וזהא יכולה לקרות לא אבה יבמי בנשימה אחת ואח"כ יבמי ומאחר שרגילה לקרות אעפ"י שאינה קוראת בנשימה אחת אין מקפירין ע"ז :

שם והחליצה דווקא ביום ולא בלילה אולם או אילמה אינה חולצת חרם ותרשת אינה תלצת והסומא אינו חולץ :

שם יבם שרגלו הימנית שלו תחובה או שהית רגלו

רמילתא עושין כן ואח"כ יאמרו ב"ד ליבם אם ניהא לך יבם אם ניהא לך חלוץ :

שנו ומצות חליצה קודמת בזה"ז :

שנו אם הוא חפץ לחלוץ מביאין עור של בהמה מהורה ושיהי' תמור כולו בעור

ושיהיו ב' רצועות ארוכות תפורות עם ראשיהם שמנעל אעפ"י שיש בו שני קרסים של עור שמחברין אותו למעלה בלולאות של עור ויתנו המנעל ליבם במתנה שיהא שלו ושל רגל של ימין וצריך שיחלוץ ברגלו יחף ולא עם בתי שוקים ושיהי' המנעל למטה סן הארכובה ואו אומר ליבם לבמשל מודעות ואח"כ לוקח היבם המנעל ונותנו ברגלו הימנית ומשים הקרסים בלולאות ונורד הרצועות סביב רגלו על המנעל וקושר שני קשרים זע"ז ועומד ומהלך בו ד' אמות או יותר לפני הדיינים [ואח"כ] (ואו) עומד לפניהם הוא והיא ויסוך עצמו לכותל [או] לארם וידהוק רגלו על הארץ קצה וואו מקרין אותה הדיינים סאן יבמי לחקים דאחיו שם בישראל לא אבה יבמי וצריך שתאמר הכל אות באות בלשון הקודש וצריך שתאמר אותם שתי תיבות לכל הפחות בנשימה אחת ומוב הוא אם יכולה לומר שלשתן בנשימה אחת לא אבה יבמי ואח"כ מקרין אותו לא חפצתי לקחתה - ואו יושבת ופושטת את ידה הימנית ומתרת רצועות המנעל והקרסים הכל בידה הימנית ושוממת המנעל סן העקב ומשליכתו לארץ בפניה והכל הוא עומד או מומה ולא יושב ואח"כ עומדת ורוקקת בארץ לפניו רוק הגיראה לעיני הדיינים שיוצא מפיה עד כנגד היבם ואח"כ מקרין אותה בלשון הקודש ככה יעשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו וניקרא שמו בישראל בית חלוץ הנעל והעומדים שם יענו ג' פעמים רצופין חלוץ הנעל חלוץ הנעל חלוץ הנעל והיא מותרת :

שנה סדר חליצה כך הוא קוראה וקורא חולצת ורוקקת וקוראה והעומדים שם אומרים חלוץ הנעל ג' פעמים ואעפ"י שקיבל המצוה חליצה קודמת בדורות הללו אין כופין אותו לחלוץ

אור שיצא מן העצים ומן האבנים אין מברכין עליו בימי הביפורים אבל מברכין עליו במוצאי שבת הואיל והחילת בריותו במו"ש היתה ואבוקת להבריל מצוה מן המוכרח :

שם באבי יוסף כתב אם נכתבה כתובת אשה במעות ואין שהות לכותבה מפני השבת יהפיסנה ממלמלין כעובדא דרבי אמי ואחר שבת כותב לה כתובה ולא הותר אלא מפני הדחק ולזמן מועט :

שע מה שנהגים עתה להשליך חיטים בראש חתן וכלה הוא בענין דאמרינן פרק האשה שנתארמלה אף חילוק קליות ראייה ומה שנהגו להשיב חתן וכלה במוצאי שבת על שני קתדראות ראייה ביבמות פ' בית שמאי מההיא עובדא דהוה כגרש דאתקדוש' כשהיא קמנה ואותבי' אבי כורסייא כו' ומה שנהגו לחלק נרות להדליק משום שמחה כראמרינן בסנהדרין אור הגר כבדור חול משתה שם אב"י העור' :

שעא הלכות ברכות אשר חיבר מהר"ם זצ"ל. על כל מיני פירות האילן מברך ברוך א"י אמ"ה בורא פרי העץ וכן על הענבים ועל הבוסר שקרוין הורלינג' כשהוא גדול כפול הלבן ומפול הלבן ולמעלה ועל כל גרעוני הפרי וכן על שקדים קמנים המרים וגדולים מתוקים וערמונים ותבשין וציקר"א [הג"ה] ורבינו משה כתב שרוב הגאונים אמרו לברך עליו בורא פרי האדמה ומקצתם אמרו לברך בורא פרי העץ והוא אומר שאינו פרי ואין מברכין עליו אלא שהכך דלא עדיף מרבש דאמרינן שלא שנתנה ע"י האור ומברכין עליו שהכל ובעל ס"ה רואה את דבריו ע"כ הג"ה] ואגו מוסקאמ פרי העץ לפניהן ודאחריון של ענבים ושל בוסר ושאר פירות האילן שהם מו' המינין מברך ברכה מעין שלש ואומר על העץ ועל פרי העץ ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה שהנחלת לאבותינו לאכול מפריה ולשבוע מטובה רחם ה' אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך על מקדשך ועל מזבחתך ועל

רגלו עקומה לו לאחור או הפוכה על צידו או שהלך על ראשי אצבעותיו ה"ו אינו חולץ :

שמן חרש ושוטה מיבמין אבל לא חולצין לפי שאין בהן דעת לחלוץ וכן חרשת ושוטה מתיבמת אבל לא חולצת ואם רצה היבם לגרש את החדשת בנכס אחר שיבעול אותה ה"ו מגרש והרוצה [חסר כאן וחבל על דאברין כו'] ויוצאין בו בפסח בדי' כוסות הג"ה רבינו אלפסי פסק מי שאין לו יין בפסח מקדש אריפתא עד גמר קידושא ואז מברך על אכילת מצה ואוכל והדר כטבל בשאר ירק ועוקר דפתורא ואומר מה נשתנה וכל הסדר עד גמר ישראל ומברך אמרו ואוכל והדר כורך מצה ומרור ואוכל בלא ברכה אב"י העור' בס' תק"ה עכ"ה וכתב בשם רב ניסים נאון שאם קידש בבית זה כרי לאכול בבית אחר לא יצא בכך ונחשב [שלא] במקום מעודה :

שם דומי שלא קידש בע"ש בין מיד בין שוג מוקדש והולך כל היום כולו :

שם דומי שלא הבריל במוצאי שבת מבריל והולך כל היום כולו למחרתו ועד יום רביעי אבל אין מברך על האור אלא במוצאי שבת בלבד :

שם דאסור לפעום כלום בין גדילה בין למחרתו קודם שיבריל אבל לשתות מים מותר :

שם מתפלל אדם של שבת בע"ש ומקדש על היום מבעו"י ומאותה שעה

נאסר במלאכה וכן מתפלל אדם של מוצאי שבת ומבריל על הכוס מבעוד יום אעפ"י שעריין הוא שבת אמנם אסור לעשות מלאכה עד שתחשך וגם דא יברך על האש עד הלילה ואין מברכין על הגר עד שיאותו לאורו שיכיר בין בשר לציפורן יאין מברכין על גר של גוים ישראל שהדליק מנו וגוי שהדליק מישראל מותר :

שם איין מברכין במוצאי יוה"כ אלא על גרשבת מעבירה כנון עששית שהיתה דולקת והולכת כל היום כולו או גר שהודלק לחולה אבל

ספר הפרנס

שעו הכוסם את החמה מברך כורא פרי האדמה מחנה אפאה ובישלה

מברך בזמן שהפרסות קיימות מברך לפניו בא"י אמ"ה בורא מיני מזונות ולאחריה מברך על המחיה ועל הכלכלה ועל תנובת השדה וכולי עד שמחנה בתוכה כי אתה נתון מחיה לכל ברוך א"י על הארץ ועל המחיה וכן לכל דבר שהוא מה' מינין שהן חיטין ושעורין כוסמין ושיבולת שועל ושיפון כשאין בהם תואר לחם וכן דייס"א או ורומיל"ם או תבשיל שיש בו קטח לרוב שקרין ברי"י בן פסק בספר המצוות וכן קליות בין חיות בין שלוקות אבל מהר"ם כתב שמוטב להתמיר שלא לאכול קליות או חיטין שלא מיעובי פיה אלא בתוך הסעודה כדי לפטור אותן מברכה אחרונה ע"י ברכות המון כי חילוקי גאונים יש כאן:

שעו אם אדם מסתפק בברכה מה הוא שהכל או בענין אחר מברך לכתחילה שהכל ואם הוא מסופק אם הוא פרי העץ או פרי האדמה מברך לכתחילה פרי האדמה אבל אם מסתפק בברכה אחרונה או לא יאכל כ"א עד השלחן תוך הסעודה וכל דבר שמסננין במחבת בשמן כגון פקרו"ם וקפלוני"ש והדומה להן ואובד"ש אין לאכול אלא תוך הסעודה:

שעה חבוציא שקרין שלק"ק שמפררין דחם בתוך האילפס ונרבקין יחד ע"י הלב ודבש או ע"י [רבש] ומרק ואפילו הפירודין פחותין מכזית ויש עליו תואר לחם שניכר וידוע שהוא לחם מברך חבוציא ובהמ"ז אבל אם הוא נימיה לגמרי שאין ניכר בו תואר לחם מברך לפניו בורא מיני מזונות ולאחריה ברכה מעין שלש עד המחיה וכו':

שעם האוכל דחם אפילו פחות מכזית מברך לפניו חבוציא ולאחריה אינו מברך כלום עד שיאכל כזית וכן השוטה מקפין פחות מכשעור אבל אם אוכל בריה שלימה אפילו אכל פרודא אחת של ענב או רמון מברך ברכה אחת מעין שלש:

וגבביל"א

ועל נחלתך ותבנה ירושלים עיר קדש כמתרה בימינו והעלנו בה ושמחנו בתוכה כי אתה הוא טוב ומטיב לכל בא"י על הארץ ועל הפירות ובשבת ויו"ט ור"ח מוכיר בהן מעין המאורע ועל פירות האילן שאין מו' המינין מברך לאחריהן בורא נפשות:

שעב על כל מיני פירות הארץ מברך לפניו בא"י אמ"ה בורא פרי האדמה אבל ברובנו"ש וערפ"ש והדומין להן כתב בהשוטה שיש לברך עליהן בורא פרי העץ וכן הנהני ר"ת בשם אביו ר' מאיר וכן נדהני העולם ולא כדבר רבינו יוסף שכתב שיש לברך עליהן בורא פרי האדמה:

שעג ועל הכוסר שהוא פחות מפרו הלבן וצנן וכן קנה שקרין קני"א ולי"מורא וזבשם שחוקים שקרין גומלא [ווארנ"ז] קרוי"א וירקות בורא פרי האדמה לפניו ולאחריהן מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם בורא נפשות רבות ומסתרנם לכל מה שברא להחיות בהם נפש כל חי ברוך אתה ה' הי העולמים כלדא דמילתא לדעת איוה דבר נקרא פרי העץ כל מקום שאתה נוטל הפרי מן העץ שהוא גדל עליו וגשאר העץ קיים ועושה פרי אחר לשנה הבאה על אותו פרי מברך בורא פרי העץ ואם אינו חוזר עוד לעשות פרי אלא עץ אחר גדל עם הפרי לשנה הבאה עליו מברך פרי האדמה:

שעד ועל היין בורא פרי הגפן ולאחריה יאמר על הגפן ועד פרי הגפן ועל ארץ חמדה טובה ורחבה וכולי עד כי אתה טוב ומטיב לכל בא"י על הארץ ועל הפירות כשאר פרי העץ וכן פי' ר"י לחתום כבשאר פרי העץ שהוא מו' המינים שלא לחלק בברכות ודלא בי"א על הגפן ועל פרי הגפן:

שעה השוטה שמן לרפואה או כל דבר שאין דרכו לשתות או לאכול אלא לרפואה מפני שהן מרין אין מברך לא לפניו ולא לאחריהן אבל אם הוא נהנה מן האכילה או מן השתייה מברך:

ואם יש שתי שלימות סמין אחד אחת גדולה
מחברתה מברך על הגדולה :

שפה פת שעורין ופת כוסמין של שעורים
קודמת אעפ"י שהכוסמין יפין יותר
דפי שהוא (חמין) [משבעת המינין] פת טמאה ופת
מהורה מברך על המהורה נקיה טמאה וקיבר
מהורה יברך על איזה שירצה מכאן הביא ראייה
רבי אב"י העור"י מי שאין אוכל פת של גוים יש
לפניו גלוסקאות יפים [של עוב"ם] בוצע על איזה
מהם שירצה וכיון שחותר לו לפציע הותר בו בכל
הסעודה הזאת ולא אמרינן ליה לבצוע אכוליה
שירותא דמהוה כרעבתנותא :

שפן ער החלב ועל הגבינה ועל הבעים ועל
הבשר ועל כל דבר שאין גידולו מן
הארץ אומר שהכל ולאחריו בורא נפשות על
כמהן ומפציח שהכל :

שפז הביאן לפניו מינין תרבה ואין בהן מו'
המינין כגון אתרות והפוח וכיוצא
בהן מברך על החביב פרי העץ ואין צריך לברך
עוד על השני אבל אם יש בהם מו' המינין יברך
עליו אע"ג דאיכא שם רחביב עליו וכשאין ברכותיהן
שוות כל המוקדם בפסוק מוקדם לברכה ואם יש
לפניו פרי העץ ופרי האדמה מברך על העץ
תחילה ואח"כ על פרי האדמה ואם יש לפניו
ברכה שהכל ופרי האדמה מברך על פרי
האדמה קודם :

שפח כל דברים הנאים בתוך הסעודה אין
מעונין ברכה לא לפניו ולא לאחריהן
כגון בשר ודגים וירק וכל דבר המלוח שרגילין
לאכול עם הפת אעפ"י שהוא אוכלו בלא פת וכן
דריס"א ורימילי"ש וכל כיוצא בהן וכן כל המשקין
הבאין בתוך הסעודה כחמת הסעודה חוץ מן היין
ומי שמתברך על המים בתוך הסעודה צריך שיברך
על כל פעם ופעם אבל דברים הבעים שלא חסמת
הסעודה מעוניים ברכה לפניהם ולא לאחריהם כגון
פירות שאין רגילין ללפת בהן את הפת ואין בהן
החביב אלא לעכל את המאכל ואפילו לאחר
הסעודה

שפ זנגביליא שקורין ניינגבור"א יבישחא
[יודיסל"א זנגלנץ חפר"ץ
ושירגיל] וכל מיני בשמים שהוא מסופק אם הוא
פרי אם לאו מברך שהכל וכל משקה אחד שכר
המרים או שעורים או תהומים או תותים וחומץ
על כולן מברך שהכל ושלקות וכל מיני ירק כשהן
יותר טובים מבושלים מחיין מברך שהכל על חיין
ועל מבושלים בורא פרי האדמה וכן שומין וכרישין
וביוצא בהם שהן יותר טובים חיין מבושלים
מברך על חיין בורא פרי האדמה ומבושלים שהכל
נ"ב וכן מיני קטניות ולפתות שהן טובים יותר
חיין מבושלין כללא דמילתא כל מילי דאשתני
לעילויי' כשתבשיל ואין דרך לאוכלו חי אלא
מבושל כשהוא חי מברך שהכל וכשהוא מבושל
פרי העץ ואם הוא פרי האדמה מברך פרי האדמה
ואי הוי איפכא כשהוא חי פרי העץ או פרי
האדמה וכשהוא מבושל שהכל :

שפא יין מבושל פרי הגפן וכן פסק ר"י ור"ת
ויוצאין בו בפסח כד' כוסות ורכיני ברוך
כתב יין מבושל בלא תערובות מברך שהכל אבל
עירב בו בשמים או עשבים או דבש פרי הגפן :

שפב מים שנתבשלו בו כל מיני ידקות מברך
עליהן פרי האדמה :

שפג הבוצע צריך להתוך הלחם מעט כרי
שיובל להגביה הלחם עם אותה
החתיכה המחוברת שלא תשבר וצריך להיות
מחובר בלחם עד שיברך המוציא ולא יחתוך אחר
הברכה ואם הפת אינו מלוח צריך להביא מלח
או לפתן לפני כו"א קודם שיבצע ואסור לדבר
אחר כל ברכה קודם שיאכל :

שפד הביאן לפניו פתיהן גדולים ושלמים
קטנים ואידי ואידי של חטים
שלמה מצוה מן המובחר אבל פרוסה של חיטה
עדיפי משלמה של שעורים וירא שמים מניה פרוסה
בתוך השלימה ובוצע תוך השלימה א"ג עליה
באמצעה כרי שתראה השלימה לכל צדדין ובוצע
מן החתיכה הפרוסה עם השלימה אב"י העור"י

ספר הפרנס

כל מני ריח קנה וקינמן וזענלי"ן ומוסקא"ם
וזיוצא בהן שנתן ריח טוב בפירות ועל עשבים
עשבי בשמים ויש לבדך עובר לעשותן
קודם שיריח:

שצו האי מאן דנפיק בימי נישן פעם ראשונה
בשנה וחוי אילני דמלבלבי שמוציאין
ריח טוב מברך בא"י אמ"ה שלא חיסד בעולמו
כלום וברא בו בריות נאות להתנאות מהם וכשכבר
גדלו הפירות חותם בריות טובות ואילנות טובות:

שצו שלשה שאכלו כאחד והאחד נוהד מפה
של עכו"ם והאחרים אין נוהרין
מצמרפי לוימן:

שצח שנים שאכלו כאחד מצוה היא שכל אחד
מברך לעצמו ואין מומנין אבל אם
אחד מהם סופר ואחד בור' הסופר יבין דיוציא
את הבור':

שצמ נשים יוצאות בברכות המזון שלהן
שלשה שישבו לאכול אעפ"י
שכל אחד אוכל סכברו אין רשאין לחלק:

ת שלשה שאכלו יוצא אחד מהן לשוק קורין
לו ומזמנין עליו והוא דקרי ליה ועני
פי' שהוא כ"כ בקרוב שאם יקראוהו עונה להם
שיכול לשמוע הברכה וה"ה בעשרה אבל רבי
משה בר מיימון פסק דעשרה אם יצא אחד מהם
לשוק דאין מומנין עליו עד שיחזור וישב במקום
עמהם ובג' אעפ"י שהוא בשוק מומנין עליו והם
יוציאין ידי חובתן וכשיחזור הוא למקומו יברך
לעצמו עוד כתב ג' שאכלו וקידם אחד מהם
ובירך לעצמו מומנין עליו ויוציאין הם ידי חובתן
בוימן והוא לא יצא בוימן זה שאין זימן למפרע:

תא שלשה שאכלו כאחד אחד מפסיק לשנים
מאכילתו כדי לזמן ע"ם השנים
אבל שנים אין חייבין להפסיק מאכילתו כדי
לזמן עם האחד וכשהיחיד מפסיק מאכילתו פוסק
עד ברכת הון ואו הוא נומר מאכילתו ואו נומרים
ברכת המזון ולאחר שיגמור הוא את סעודתו
מתחיל

הסעודה כשמשכו ידיהו מן הפת קודם ברהמ"ז
כל מה שהביאו או לפניו בין מיני מלוח בשר
ודגים בין פירות מענין ברכה לפניו ולא לאחריהן
וירא שמים האוכל פירות בסעודה אוכל קצת
מהם תחילה בלא פת ויברך עליהם ואח"כ יאכלם
בין כפת בין בלא פת ועל היין שבתוך המזון
א"צ ברכה לאחריו אבל יין של ברהמ"ז צריך
ברכה לאחריו:

שפט ובני אדם המכרילין על השולחן א"צ
לחזור ולברך בורא פרי הגפן תוך
הסעודה והמכריל על השולחן יודע שלא יהי' לחם
על השולחן כשעת הברכה ואם יש שם לחם יכסנו
עד נמר הברכה:

שצו ובני אדם המקדשין בבית הכנסת אין לו
למקדש למעום מן היין:

שצא בני אדם שישבו לשתות ביחד בוסן הוה
כל אחד מברך על היין בפני עצמו
ואין אחד יוצא בכרכת חבירו אבל ישבו לאכול
להם אחד מברך המוציא ובורא פרי הגפן
ובולם יוצאין:

שצב המהלכין בדרך בחד [ואוכלין] ולא
ישבו כל אחד מברך לעצמו
אפילו אם ישבו [או הסיבין] לאכול אבל נהנו
לומר סברי מורי ומברך ואו אחד מברך לכולן:

שצנ הבריה בפירות כברך בא"י אמ"ה אשר
נתן ריח טוב בפירות בד"א
כשמתכוין להריח מהחילה או לאכילה ולהריח אבל
כשמתכוין רק לאכילה אין מברך אעפ"י שמריח
אנב אורח"י וכן לגבי אתרוג כשמתכוין רק לברכה:

שצד הנכנס לחנותו של בושם והריח ריח
אפילו יושב כד היום אין מברך
אלא פעם אחת נכנס ויצא ואין דעתו לחזור מברך
על כל פעם ופעם:

שצה על החדם וכיוצא בו מברך עצי בשמים
ועל שמן אפרסמן מברך בורא שמן
ערב מוש"ק שקורין בז"ם בורא מיני בשמים ועל

ספר הפרנס

כז

תח בעה"ב ברצע ואע"ג שאורח גדול ממנו ואורח מברך ברהמ"ו ואע"ג דבעה"ב גדול ממנו אבל אם אין בעה"ב אוכל עמהם או הגדול ברצע ומברך ואם רוצה בעה"ב לברך בעצמו כגון שהוא גדול הרשות בידו :

תש מי שהוא רגיל ביה"ז במים אחרונים אסור לו לברך עד שיטול . ואין המסובין רשאים למעום עד שימעום המברך והוא דווקא כשהם וקוקים כולם לכבר אחר או לכוס אחר אבל אם כל אחד בברו בידו או כוסו בידו אוכלים או שותים אעפ"י שלא אבל אז לא שחה המברך :

תי אין צריך לשפך מנוס של ברכה לכוס של כל אחד ואחד אבל אם כושה שלהם פנומים טוב הוא לשפוך מנוס של ברכה לכוס של כל אחד כדי שגם הם ישנה מנוס שאינו פנוס אעפ"י שאין שתותם מעכבת כזו ששתה המברך [הג"ה כתב רבינו משה בר טיימון וצ"ל כל הנמשל ידיו כן לאכילה בין לקריאת שמע בין להפילה יברך בתחילה אקב"ץ על נמילת ידים ומתה"ם כתב אך לד"ת מני ליה באשר יצר גם כתב הרוצה ללמוד תורה קודם שקרא ק"ש צריך לברך ברכת התורה אבל אח"כ א"צ לברך לפי שכבר נפטר באהבה רבה ואפילו אם שהה הרבה בין ק"ש לתורה ועוסק בעסקים אחרים ודלא כירושלמי והוא ששנה על אתר ומתה"ם כתב שאין רגיל לברך עה"ת אלא פעם ראשון ביום כשעוסק בתורה קודם בית הכנסת אבל כשנידך בכיהכ"ג אין חזר ומברך באותו יום לא בהפסק אכילה או בית הכסא רק בהפסק שנת קבע ביום חזר ומברך עכ"ת] :

תיא בירושלמי יש מי שנפל מידו דבר שרצה לאכול וברך עליו כבר ודוקא אחר לאכול לברך שנית וכן השותה מים מן הקילוח או מן המעין או מן הגנה ואותם מים שהיו לפניו בשעה ברכה הולכין ועוברין ואמר לאחר הברכה ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד כל המארך באמן יותר מדאי אינו אלא מצעה

מתחיל הוא בברכת הארץ דהיינו למקום שפסק וא"צ לוימון כי כבר יצא עמהם ובה"ג. כתב שאם השנים יצאו לעשות לפנים משורת הדין אם האחד רוצה לצאת גם המה מפסיקין מעודתן ומזמנין עליו עד הון וגומר איהו ברכת המון וניפוק והם חוזרים ואוכלים וגומדין מעודתן ומברכין ומתחילין מתחילת ברכו הארץ :

תב המברך בזימון הוא מתחיל לברך שאכלנו משלו והם משיבין ברוך שאכלנו משלו ובטובו חיינו והמברך חוזר ואומר ברוך הוא שאכלנו משלו אבי' כרבנן"ן כן פסק בה"ג :

תג עניים שאכלו מצוה הוא שיחזרו אחר אחר לזמן ואי אתא עליהו גברא מצוה הוא שיהנו לו לשתות או לאכול כדי שיצטרף עמהם לוימון וכן לענין עשרה מצוה למור אחריהם :

תד בתב רבינו אלפסי ורבי משה בר מיימון שאין מזמנין אלא על מי שאכל כוית דגן וכן הנהיג מהר"ם המחבר אבל לעשרה אם ז' אכלו דגן וז' אכלו ירק או פירות וכיוצא בהן או שתי מצטרפין עליהן לעשרה בשם מהר"ם וכל זמן שלא נמרו לאכול שלא אמר הב לן ונברך או שלא אמר נברך או שלא נמלו מים אחרונים השלישי מצטרף עם השנים וכן לעשרה :

תה גדול מברך ואי בעי גדול יהיב רשותא לאחרינא ומברך וכן כהן הרשות בידו לעשות בן :

תו מי שבא ומצא כשהו מברכין והוא לא אבל ולא שחה עמהם אשכחינהו דקאמרי נברך אומר ברוך ומברך שמו לעולם ועד אשכחינהו דקאמרי ברוך שאכלנו משלו אמר איהו אמן ואי הוי עשרה ואשכחינהו דקאמרי נברך אלהינו כי אמר איהו ברוך הוא ומברך שמו תמיד לעולם ועד :

תז העונה אמן אחר ברכותיו ה"ז בור הויץ לאתר בונה ירושלים רב אשי עני ליה בלחישא :

(*) עי' נרכות מ"ז ע"ב מה"ם ד"ה הדין .

מקדמונים שהמתענה פעם אחד בר"ה יתענה שני הימים וכן נהג הוא בעצמו ע"י חלום :

תפת הורו הגאונים שמו שנתחייב שבועה לבנו אין משביעו בשבועת האלה כמו שרגילין העולם להתרים באלה ובנידוי ובשמתא וכן כל כיוצא בזה שהרי זה בא לקלפת אביו אלא משביעו שבועה שאין בה אלה ולא על ההכאה והקללה בלבו הקפידה תורה אלא אפילו על הביוון שכל המבזה אביו ואמו אפילו כדברים ואפילו ברמיה הרי הוא ארור מפי הגבורה שנאמר ארור מקלה וכו' וכן לא יקל לו דם אא"כ אין אחר שיקפו וכן לא יציא לו קוף התחוב בבשרו וכן לא יפתח לו מורסא כי מצער הוא מיד :

תיז בסיה ברמז ק"פ כתב סתם נזירות ל' יום כיצד מי שאמר סתם הריני נזיר אין פחות מל' יום ואפילו אמר הריני נזיר נזירות גדולה הרבה מאד ה"ז נזיר ל' יום פ' (אינו) [זמן] פחות מל' יום כגון שאמר הריני נזיר יום אחד או עשרה ימים או כ' יום ה"ז נזיר שלשים יום שאין נזירות פחות משלשים יום ודבר זה הלכה מפי הקבלה פירש זמן יותר מל' יום ה"ז נזיר ככל מה שפירש :

תיח ונזירות נודחת בפני הבית ושלא בפני הבית לפיכך מי שנדר בנזירות בזמן הזה ה"ז נזיר לעולם שאין לנו בית המקדש שיביא קרבנותיו במלאת ימי נדו וקונסין אותו ומחייבין אותו לעלות ארץ ישראל להיות נזיר בארץ ישראל כמנין הימים שנדר בהם וכו' שהוא בתוך ארץ ה"ז אסור לשתות יין ולטמא למהים ולגלח שערו וכל דיקרוקי פירות עליו אעפ"י שאין ימים הללו עוין לו למנץ בס"ה :

תיט מנהג פשוט שכתבין על המזוזות סכו"ץ כנגד ריוח שבין פרשה לפרשה כדי וכן כנגד ה' אלקינו ה' אחד המתחלף באלף בית (והוא האותיות שניות לאותות ה' אלהינו ה' כו"ץ במוכ"ס כו"ץ) ואין בזה פסידא לפי שהוא מבוזר אבל מכפנים אסור להוסיף אפילו אות אחת ולא לעשות .

על הימים ועל כל דבר שאין נודחו מן הארץ אומר בתחילה שהכל ולחתיכו בורא נפשות וכו' :

תיב ר' אב"י העור"י כתב בשם רבינו יצחק ב"ד אליעזר הלוי שיש לומר ובראשי חדשיכם ככ' ימים שר"ה שהרית בהתחלת פסוקי דמרה גם יש לומר זמן ככ' ימים אקידושא וגם אתקיעת שופר וצריך לברך אשופר לשמוע קול שופר ותוקעין לנשים ואפילו מי שיצא כבר שהרי נשים תוקעות לעצמן אם ידעו [הנ"ה אבל מהר"ם ספק שתוקע לנשים קודם שיצא י"ה ולאחר שיצא אסור לתקוע להן ומחלל י"ם ואם הנשים רוצים לתקוע בעצמן אין מוחין אותן עכ"ה] :

תיג והתוקע צריך לכוין להציא והמה יכונו לצאת והתוקע אסור להסיח בדברים משעה שהתחיל לברך לשמוע קול שופר עד גמר כל התקעות שמעמד מיהו אם סח בדיעבד אין חזר ומברך אבל עבירה היא בידו וכן הכי נמי אם שני בני אדם תוקעין כל אחד מדר או ב' מדרים או ככ' שפחות אין צריך לחזור ולברך :

תיד גם כתב יש לומר במסוף מלכוד עולת החרש ומנחתה ונסכיהם כמשפסם שעיר לחטאת ושני חמדים כהלכתן בשם רבינו שמאל בן רבינו יצחק וכשם רב עמרם נאון גם כתב בשם רב האי בר נחשון נאון וכן כתשבת רב יהודאי נאון וכן מסק רבינו שב"ם וכן בערך בערך ראש י' וכן כתב רבינו אלעזר בשם אביו רבינו יב"ק וכו"כ בשם מר רב שלום נאון ורבינו שמאל בן הפני נאון הכהן ועוד גאוני עולם :

תמו אסור להתענות בראש השנה וצריך להזהר ולהנהיג את התוקע שיתקע ג' שברים בגשימה אחת ועוד ראייה מירושלמי רתענית שמיצו ר"ה שמתריעין ולא מה ענין ובתשובת ריצב"א כתב דאפי' כמ"י בשבס אין להתענות ואפילו אם גזרו הציבור תענית רחוק תענית זה כיון דנמנה בארבע ראשי שנים כולן שוין שלא להתענות בהן גם מהר"ם אמר שלא להתענות אך קבלה הוא בידינו

ספר הפרנס כח

והשיב נ"ל משום שנהגו העם שלא לאכול בשר מ"ח אב עד התענית לאחר מ' באב הוי ליה כדברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור דמשמע בפ"ב גדרים דהעובר עובר בכל יחל מדרבנן דכיון דאיכא איסורא לדין מחמינן ב' כמו בכיכוס בשבת שחל מ' באב לחיות בתוכה דאסור אפילו לכבס ולהניח בדאיתא מ' בתרא דמסכ' תענית אמר רב ששה חדע דקבמלי קצרי דבי רב להכי לא שרינן אלא סחצי היום מ' באב וכרתניא בתוספתא מתקנין במ' באב למצואי מ' באב :

תכה האחים וע"ז ראשון בראשון ובניהם וע"ז שני בשני וגם בניהם וע"ז שלישי בשלישי שני בשני וכ"ש שני בראשון שניהם פסולין וראשון בשלישי יש מכשרין ויש פוסלין ואין להקל בדבר מאחר שיש חולקין וכדרך שמונים בוכרים ראשון בראשון ושני בשני ושלישי בשלישי כך המנה בנקבות באחיות האב ואחותו וכך איש שאתה פוסל בו כך אתה פוסל באשתו בהאשה כבעלה חוץ משלישי בראשון ותרני בעל באשתו לא אמרינן בקורבה שנתרחקה קצת בנגן אחד נשוי רבקה והשני לאה נכרתה אבל נשואין שתי אחיות פסולין וע"ז כן פסקו התוס' וגם רש"י ולא כרבינו אלפס דפסול חתן גיסו :

תכו אבי חתן ואבי כלה מעידין וע"ז חורגו הוא בן אשתו מאיש אחר הוא פסול דו אבל הוא כשר לבן חורגו אחי חמות לא יעיד לי וכן אחי חמוי ואין אדם מעיד דארוסתו אבל לקרוביה כשר עד שישאנה :

תכו אהב ושואנא אעפ"י שלא דיבר עמו תוך ג' ימים משום איבה כשרים לעדות אעפ"י שהן פסולין לדין היה יודע לו עדות עד שלא נעשה חתנו ולבסוף נעשה חתנו ה"ז פסול שתחילתו או סופו בפסול פסול לפיכך ה' יודע לו עדות בעוד שהוא קצן והגדיל אין עדותו עדות מלכד דברים שאדם

לעשות חתמות של מלאכים ולא שום דבר כ"א ציווי ארון כל ברוך הוא ולא תוסיף ולא תגרע - עכ"ל ס"ה רמז כ"ג :

תכ תניא במ' השואל המשכיר בית לחבירו על השוכר לעשות לו מנוחה וכשהוא יוצא לא ימלנה בירו ואם של גוי הוא ימלנה ויצא ותניא בפרק התכלת השוכר בית בחוץ לארץ כל ל' יום פטורה מן המנוחה מכאן ואילך חייבת :

תכא בשם רבינו יצחק עכשיו שאין לנו תכלת אם נפסקו ג' חומין מציצית שלנו ואפילו אם נשאר בהן כרי לעונבן פסולין דלא מכשרי גרומין אלא כשנשאר מן המנין אחר שלם שזו דבר חשוב וכשנפסקו ג' חומין שמא הרוב נפסקו ס"ה כ"ז :

תכב נשים פטורין מן הציצית אבל סומא חייב בציצית ואעפ"י שאין רואה אחרים ואין אותו והורה רבינו יצחק בן אברהם לברך על סמא ציצית בלילי יוה"כ שה"י אומר כשמוכיח בירושלמי דבמות יום חייב בציצית אפילו בלילה וכ"ש כמות המיוחדת ליום ולילה וכמות לילה פטורה אף ביום :

תכג שארתי את מהר"ם זצ"ל מהו פירוש ונתמרת שאמר בקדוש חזו לשון תשוכתו אות באות שמעתי מפרשים משום דאמרינן בפ"ק דברכות שמעתי ב"ק שמתמרת כיונה ואומרת אוי לי שדרבתי את ביתי בו' עד ולא עוד אלא בזמן שישירא נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונים אמין יהא שמיה רבא סברך מנענע הקב"ה ראשו ואומר אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך ע"כ יאמר אתר שאמר הקהל יהא שמיה רבא סברך וכו' יתברך וכו' עד תושבחתא ונתמרת שיהנחם כמתדה בימינו שיכנה עירו ולא יאמר עוד אוי שהתרבתי את ביתי :

תכד עווד שאלתי פה קדוש בפעם שהוא אם חלו נשואין י"א אב למה אין שוחטין ערב מ' באב קדם חצות בעוד שהוא מותר לאכול

ספר הפרנס

בנים מבתו רק שהעדות נעשה לאחר שנתרחק שתחילתו היה בלא פסול וכל עדות שיראה לדין שיש צות העד שים הנאה בעולם לא יקבל מבנו :

שארם נאמן עליהם בנדחלן מה שראה בקמנן כדאמרין פ"ק [צ"ל פ"ב] דכתובות :

תבח קרוב ונתרחק ה"ו כשר ואפילו יש לו

סליק ספר הפרנס

מפתחות

דיני ציצית	סי' תכ"א תכ"ב . סי' שי"ז שע"א עד שצ"ז ובסי' תי"א	דיני יו"ט .	בסי' קע"ז קע"ח קע"ט רי"ט שכ"ד עד סי' של"ח :	דיני מזוזה .	תי"ט ת"כ .
דיני תפילה	מסי' קע"ד עד סימן ר"ב ובסי' ר"ה . שס"ו . תי"ב . תי"ד .	דיני עירובי תבשילין .	מסי' ש"ה עד סי' שס"ו .	דיני בכור בהמה .	מסי' רצ"ג עד סי' רצ"ט .
דיני נשואת כפים .	מסי' ר"ב עד סי' ר"ה .	דיני פ"ב .	מסי' רע"א עד סי' רע"ז ובסי' תב"ד .	דיני הלח .	מסי' קנ"ג עד סי' קנ"ג .
דיני קריאת ס"ת .	בסי' ר"ז . ר"ז .	דיני תקיעות .	בסי' תי"ג תי"ד .	דיני קריעת .	בסי' קכ"ה ר"כ רכ"א רל"א רל"ב .
דיני נפילת ידים .	מסי' צ"ד עד סי' צ"ז .	דיני יום כפורים .	בסי' רע"ה עד סי' ש"ז .	דיני אכילת .	מסי' רכ"ג עד סי' רכ"ה ובסי' רכ"ט .
דיני זימון ובהמ"ז .	מסי' שצ"ז עד סי' תי"א .	דיני סוכה ולולב .	מסי' ש"ח עד שכ"ד .	דיני אסור מלאכה בע"ש וינו"ט .	מסי' קנ"ג עד סי' קנ"ג .
דיני אסור מלאכה בע"ש וינו"ט .	מסי' שצ"ז עד סי' תי"א .	דיני חנוכה .	בסי' ר"ע .	דיני אסור וזוהר .	מסי' א' עד סי' ט"ה .
דיני שבת .	מסי' קכ"ז עד סי' קנ"ג .	דיני פת של גנים .	מסי' ט"ז עד סי' ט"ז .	דיני אמור פרום .	מסי' ט"ז עד סי' ט"ז .
דיני פסח .	מסי' נ"א עד סי' נ"ה .	דיני גדה .	מסי' ט"ז עד סי' ט"ז .	דיני נימין .	מסי' ר"ח עד סי' ר"ח .
דיני הנעלה .	מסי' ט"ז עד סי' נ"א .	דיני שבועות ונוזרות .	מסי' ט"ז עד סי' ט"ז .	דיני חליצה ויבום .	מסי' ש"ב עד סי' ש"ב .
	ובסי' ע' ע"א .	דיני מילה .	מסי' ט"ז עד סי' ט"ז .	דיני כתובה .	בסי' ש"ט .
			מסי' ט"ז עד סי' ט"ז .	דין גר הבא להתגייר .	בסי' של"ה עד סי' של"ה .
			מסי' ט"ז עד סי' ט"ז .	דיני עדות .	סי' תכ"ח תכ"ח תכ"ח .

לוח התיקון לספר הפרנס

מותר ודלא כח"ח שם דטובר דאסור וי"ח :
 סי' כ"א איסור שנתערב בהיתר סה"ת סי' ג' .
 שם דאין איסור של יין כו' ערכוב דברים בבאן
 וזה שייך למאמר המוסגר בהג"ה ואחר תיבת
 של ישראל לריד להתחיל הג"ה לא קי"ל כר"ת
 דאמר הכי דאין איסור של יין במשהו אלא
 אותו שנתנסך לע"ז . אלא כשאר הגאונים דפסקו
 אפילו סתם יינם במשהו כג"ל לשון הג"ה :
 בסו' כ"ג וחתיכה גדולה וכו' אפילו באלף של
 היתר בלה . ס"ס וז"ל ביבש . שם ואוכלה
 שלם אפילו לית ב' כזית חסד כאן וז"ל ואוכלה
 שלם היה חייב מן התורה אפילו לית ב' כזית
 ולכן אם נתערבה כו' וכ"ה הלשון בספר
 התרומה דין ג' : וגם מש"כ כאן ועוף טהור
 נבלה או טרפה או נאסר כו' שם בסה"ת איתא
 ועוף טהור נבלה או טרפה אפילו שלמה אינה
 קרויה ברירה ואפילו הכי אינה במילה באלף אם
 הוא דבר שבמנין או חה"ל אבל אם נאסר כו'
 וכן ז"ל כאן : סי' ג"ד יש לפרש אופה מזה כדי
 לאכול בשבת סעודה שלישית משום מזה כו'
 כ"כ ג"כ בהגהות מיימון בפ"ג מהלכות חו"מ
 אות ב' ומסיים שם דר"ל מזה עשירה
 דמזה שאינה עשירה אסור לאכול בפ"פ ושי'
 בס' ראשית ביטורים דף ל"ז להגאון המטמ מהו'
 ב"ל אל הכהן ז"ל שהאריך בזה : סי' פ"ג
 גם בגרגרת נכון להתמיר כו' כ"כ התוס' במולין
 דף מ"ה ע"ב ד"ה מר : סי' ק' ישראל וכו'
 הוא

סי' י"א איסור שנפל לקדרה כו' כ"ה בסה"ת
 סי' מ"ח ובטוש"ע יו"ד סי' ז"ט : שם
 ואם ביטל היטר כו' ג"כ בסה"ת שם עיי"ש
 בזה הלשון ואם ביטל היטר בקדרה של איסור
 בת יומא הכל אסור ואם אינה בת יומא אסור
 לכחילה לבשל ובדיעבד מותר וכ"ה בטוש"ע
 שם סי' ק"ג : סי' י"ח קף איסור כו' שם
 בסה"ת סי' מ"ט : שם אבל בקף של מתכות .
 הוא דעת רבינו פרץ בהגהות סת"ק בסו' ר"ד
 והובא בטוש"ע סי' ג"ד ב' הדעות : שם אם
 נשפך וכו' דלא כפרי"ש"י הוא לשון סה"ת שם
 ור"ל דלרש"י דס"ל דטכ"ע הוא דרבנן מותר
 אם נשפך דהוי ספיקא דרבנן דמה"ת בטל
 ברוב : סי' י"ט טיפת חלב וכו' הוא דעת הר"ש
 הובא במדכ"י ומש"כ בהג"ה אבל מהר"מ כתב
 הובא בטור סי' ז"ב ב' הדעות : ומש"כ בכל
 הקדרות ז"ל בכל הקדרה : ומש"כ קדרה של
 בשר ושל חלב נוגעות זו בזו מותר . הובא ג"כ
 בהג"ה ש"ד סי' ג"ה בשם תשובת מהר"מ
 והר"ש ז"ל : סי' כ' בשר זוגן כו' החלב מותר
 לאכול לכאורה תמוה דהא כבוש ומליחה אסור
 מדרבנן מיהא גט בבו"מ ועוד למה אינו מתיר
 רק להחלב בלבד ואולי דמייירי דנשפך קלת ממט
 ויש ספק שמה היה שישים והלכך מתיר להחלב
 דהוי ספיקא במילתא דרבנן אבל הנשר בודאי
 אסור ולפי"ז יהי' ראוי מזה להש"ך דבו"מ דרבנן
 כגון בשר עוף וחלב שמוטה וכדומה אם נשפך

לוח התיקון

כ"כ כשהיא עיפה לפי שהיא נדבקה לדברים
 אחרים עכ"ל וכן ז"ל כאן : סי' קמ"ד בשבת
 של ישראל ז"ל של ישראל בשבת : סי' ק"ג
 ושיעור שמן בנר וכו' ע"ס יש צדקה ו"אין סה"ת
 בסי' רכ"ט כך הוא זמון שיכול להדליק קה עד
 שתכלה דגל מן השוק וכו' וה"ל דמוטס שהיו
 מדליקין ברה"ר וכו' אבל אכן מדליקין בבית
 הוי היכרא עד עמוד השחי : כן ז"ל : סי' רי"ב
 ולא סגי ליה כו' ע"י בטה"ת סי' קכ"א אך
 לבסוף מסיק דיכול להיות שליח אע"פ שלא היה
 מכירה מתחילה : סי' רנ"ח נהגו לעשות סעודה
 וכו' ולרדך לבדך שהשמחה במעוטו כן הובא
 בשו"ת תה"ד בסי' רס"ח בשם רבינו בעל
 הפרנס אלו ואכן מסיק בשם ריב"א
 דאין לבדך שהשמחה במעוטו משום דלפעמים
 איכא זערא ליוקא וכו"ה בשו"ע יו"ד
 סי' ש"ה : סי' שכ"ד וע"פ החזקה וע"פ
 הגבורות ז"ל הבריות וכו"ה בסמ"ג עשין
 כ"ב : סי' שכ"ט כך קיבלו עליהם בשובר
 אולי ז"ל בשופר : בסי' תכ"ד י"א אב : אולי
 ז"ל יוד אב :

הוא בטה"ת סי' קנ"ב ומש"כ ובאותו ז"ל
 באותו וסם בטה"ת הוא מבוחר ביוהר ע"ס :
 סי' ק"ב אין לאכול חלב או גבינה אחר הדגים
 כו' הגה בהגש"ר סי' ע"ו הובא תשובת מהר"מ
 דמתיר לאכול אחריו חלב או גבינה וא"י לדעת
 הריב"ן דנתבטלו אסור והביא רא"י לדבר
 מהש"ס ד"פ כ"ט וכו"ב הבי"ב בפשיטות בטור
 או"ח סי' קע"ג והוציא להלכה בדברי הרמ"א
 בהג"ה ציו"ר סי' פ"ט וע"י בש"ך שם ס"ק
 י"ט ואמנם יש ליתן טעם וסמך לדברי רבינו
 בעל הפרנס שאסור ע"פ דעת הרמב"ם ז"ל
 שכ' בטעם שרדך להמתין אחר איילת בשד
 שש טעות הוא משום בשר שבין השייטס ונקרא
 בשר וא"כ בנ"ד לרדך להמתין משום הדגים
 שנשאר בין השייטס שיש בהם טעם ודמי כמו
 שאוכל הדגים עם חלב ביהוד וע"י באו"ה
 הארוך : סי' ק"ח ובשאר יו"ט תאפה וכו' הוא
 מד' סה"ת בסי' פ"ד וזה לשונו שם ובשאר
 יו"ט יעשה כמו כן תאפה ואח"כ יקרא לה שם
 בטעין זה אע"פ שיכול לקרות לה שם בעודה
 עיפה ולהשאתה עד חול אינה טיובה להלגיט

בר וזה הוגה ע"פ הרב הגאון המפורסם מהו' **שלמה הבהן** מו"ץ דפ"ק
 מה שהעיר באיזה מקומות על ספר הפרנס בעת עיונו בו לפום רדוטא ויתר
 התגרות ויבאר בבק"א אי"ה :

